Revenue
Cáin agus Custaim na hÉireann
Irish Tax and Customs

Aonad 6

Cáin Ioncaim agus CBL

Plean Ceachta

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolaíochta

1.0 Toradh Foghlama

An córas féinmheasúnaithe a scrúdú agus tuiscint a fháil ar conas a úsáidtear é le Cáin Ioncaim agus CBL a bhailiú.

2.0 Spriocanna Foghlama

Ag deireadh an aonaid seo, beidh mé in ann:

1.	Cáin Ioncaim a bhaineann le hioncam gnó Sceideal D a mhíniú
2.	Idirdhealú a dhéanamh idir ioncam ÍMAT agus ioncam neamh-ÍMAT
3.	Cur síos a dhéanamh ar na critéir a úsáidtear chun clárú le haghaidh Cáin Ioncaim
4.	Breac-chuntas a thabhairt ar fhreagrachtaí duine inmhuirir
5.	Cur síos a dhéanamh ar ghnéithe na Cánach Breisluacha (CBL)
6.	Cur síos a dhéanamh ar na rátaí éagsúla CBL a ghearrtar in Éirinn
7.	Míniú a thabhairt ar conas a chláraíonn duine/gnó le haghaidh CBL agus an chaoi a ndéantar íocaíochtaí CBL

3.0 Fad ama

2 x rang uair an chloig

4.0 Naisc

Naisc Litearthachta

Córas féinmheasúnaithe, ioncam ÍMAT, ioncam neamh-ÍMAT, ioncam Sceideal D, Ioncam comhlán, Ioncam glan, Duine inmhuirir, Cáin Ioncaim, Earraí, Seirbhísí, CBL

Naisc Uimhearthachta

Rátaí cánach, Suimiú, Dealú, Céatadáin, Iolrú, Roinnt

Naisc Traschuraclaim

Cuntasaíocht, Gnó, Eolaíocht Ríomhaireachta, Eacnamaíocht, Tíreolaíocht, Eacnamaíocht Bhaile

Scileanna Idirbhliana

A bheith éifeachtach go pearsanta, Cumarsáid, Smaointeoireacht chriticiúil agus chruthaitheach, Próiseáil faisnéise, Obair le daoine eile

5.0 Acmhainní

Seo thíos na hacmhainní atá ag teastáil don aonad seo:

1.	Clár bán, teilgeoir, ríomhaire pearsanta / ríomhaire glúine le nasc idirlín
2.	Plean Ceachta
3.	Cur i láthair PowerPoint
4.	Bileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí
5.	Bileog Oibre (2) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí & Freagraí
6.	Bileog Oibre Cánach Ioncaim 1 & Freagraí
7.	Bileog Oibre Cánach Ioncaim 2 & Freagraí
8.	Dialann Foghlama Scoláire

6.0 Réamhrá Ceachta

Tugann an **múinteoir breac-chuntas gairid ar na spriocanna foghlama** ar **shleamhnán PowerPoint 2** chun na hábhair atá le clúdach le linn an aonaid a thaispeáint. **Dáiltear** cóip d'**Aonad 6: Bileoga Oibre (1 & 2) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí,** chomh maith le h**Aonad 6: Bileoga Oibre Cánach Ioncaim (1 & 2)** ar gach scoláire.

6.1 Dul Siar

Gníomhaíocht 1

Bunaithe ar a gcuid eolais ó **Aonad 5: Seirbhísí ÍMAT ar Líne, líonann scoláirí na bearnaí** ar **Bhileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí, Gníomhaíocht 1**. Déanann an **múinteoir taifead** ar na **freagraí** a chuireann na scoláirí ar fáil maidir le **sleamhnán PowerPoint 3**.

Freagraí

Chun do chéad phost a chlárú, is gá duit úsáid a bhaint as **moChúrsaí** - ardán ar líne na gCoimisinéirí Ioncaim. Beidh ort sonraí ar leith a chur san áireamh; uimhir chlárúcháin an **fhostóra**, meastachán ar d'**ioncam** iomlán agus an **dáta** a thosaíonn do phost.

Nuair a bheidh na sonraí seo ag na Coimisinéirí Ioncaim, úsáideann siad Fógra **Párolla** na gCoimisinéirí Ioncaim le cur in iúl do d'fhostóir an méid cánach is gá duit a íoc le haghaidh Cáin Ioncaim, **MSU** agus ÁSPC. Gheobhaidh tú do phá lúide na h**asbhaintí** seo.

Daoine atá féin**fhostaithe** agus daoine aonair atá cláraithe chun Cáin **Mhaoine** Áitiúil a íoc, cláraíonn siadsan ar an ardán seo freisin.

8.0 Sceideal D – Ioncam Gnó

Tugann an **múinteoir achoimre** maidir le h**ioncam incháinithe** ar **shleamhnán PowerPoint 5** agus míníonn sé/sí go **mbainfidh béim an aonaid seo** le **Sceideal D – Ioncam Gnó**. Míníonn an **múinteoir** na **cásanna** a bhaineann le **Sceideal D** le **samplaí** ar **shleamhnáin PowerPoint 6-7**.

Gníomhaíocht 2

Ina n-aonar, críochnaíonn scoláirí an **ghníomhaíocht mheaitseála** chun uimhir cheart an cháis Sceideal D a mheaitseáil leis an míniú ceart. Is féidir le scoláirí freagraí a **thaifeadadh** ar **Aonad 6: Bileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí, Gníomhaíocht 2**. Déanann an múinteoir taifead ar fhreagraí na scoláirí ar **shleamhnán PowerPoint 8**.

Freagraí

Cás I	Cás II	Cás III	Cás IV	Cás V
C	D	A	E	B

9.0 Ioncam ÍMAT agus Neamh-ÍMAT

Ag úsáid **leideanna ceiste** ó **shleamhnán PowerPoint 9**, fiafraíonn an **múinteoir de scoláirí** an féidir leo **na** téarmaí **'ioncam ÍMAT', 'ioncam neamh-ÍMAT', 'ioncam comhlán**' agus **'ioncam glan'** a mhíniú. Is féidir **sainmhíniú** do gach téarma a fháil ar **shleamhnán PowerPoint 10**.

Tá **sampla réamhdhéanta** le fáil ar **shleamhnán PowerPoint 11** agus léiríonn sé an difríocht idir **ioncam comhlán** agus **ioncam glan neamh-ÍMAT**.

10.0 Ag Clárú le haghaidh Cáin Ioncaim

Míníonn an múinteoir na **critéir** a úsáideann na Coimisinéirí Ioncaim maidir le h**ioncam comhlán** agus **ioncam glan neamh-ÍMAT** agus **duine ag clárú le haghaidh Cáin Ioncaim**. Taispeántar an téarma **'duine inmhuirir'** do na scoláirí agus déantar cur síos ar na daoine aonair a bhfuil orthu **clárú le haghaidh Cáin Ioncaim**, chomh maith leis na **freagrachtaí** atá orthu maidir le **Cáin Ioncaim**. Sonraítear an t-eolas seo ar **shleamhnáin PowerPoint 12 agus 13**.

Is féidir le scoláirí féachaint ar **fhíseán achomair** de sheirbhísí ar líne na gCoimisinéirí Ioncaim ar a dtugtar **ROS** [1m 52] ar **shleamhnán PowerPoint 14**.

*Míniú ar Réamhcháin [Sleamhnán PowerPoint 13]

Is meastachán í réamhcháin ar an gCáin Ioncaim, MSU agus ÁSPC a mheasann duine inmhuirir a bheidh le híoc acu do bhliain. Is gá suim na réamhchánach a roghnaíonn duine inmhuirir a bheith cothrom le, nó níos mó ná, an tsuim is ísle de:

- 90% den cháin iníoctha don bhliain reatha
- 100% den cháin iníoctha don bhliain roimhe sin
- 105% den cháin iníoctha don bhliain roimhe sin (níl sé seo ar fáil ach amháin má íocann tú le Dochar Díreach agus murar nialas an cháin iníoctha)

†Mínithe ar Fhormhuirear agus ar Ús [Sleamhnán PowerPoint 13]

Is féidir formhuirear a chur i bhfeidhm mar:

- 5% den cháin dhlite suas le huas-suim €12,695, sa chás go gcuirtear an tuairisceán isteach taobh istigh de dhá mhí ón dáta tíolactha sonraithe
- 10% den cháin dhlite suas le huas-suim €63,485, sa chás go gcuirtear an tuairisceán isteach taobh istigh de dhá mhí ón dáta tíolactha sonraithe.
- Is é an ráta úis ná 0.0129% in aghaidh an lae, nó cuid de lá

Tasc Breise

10.0.1 Foirm 11

D'fhéadfadh scoláirí scrúdú a dhéanamh ar Fhoirm 11 chun féachaint ar an eolas mionsonraithe a theastaíonn ó na Coimisinéirí Ioncaim le haghaidh Tuairisceán Cánach Ioncaim féinmheasúnaithe.

10.1 Cás-Staidéir – Clárú le haghaidh Cáin Ioncaim

Oibríonn an **múinteoir** agus na **scoláirí** trí na 3 **chás-staidéar** ar **shleamhnáin PowerPoint 15-17** chun a **aithint** an gá do na **daoine aonair** clárú **le haghaidh Cáin Ioncaim**. Líonann na coláirí **Aonad 6: Bileog Oibre Cánach Ioncaim 1** isteach i mbeirteanna chun a aithint ar cheart do dhaoine aonair **clárú le haghaidh Cáin Ioncaim** agus **cúis** a thabhairt lena gcinneadh. Is féidir na samplaí ón mbileog oibre **a cheartú mar ghníomhaíocht ranga iomlán**.

Gníomhaíocht 3

Scrúdaíonn na scoláirí an tábla ar **shleamhnán PowerPoint 18** ina bhfuil **cúig ráiteas a** bhaineann le Cáin Ioncaim. **Aithníonn** na scoláirí cé acu atá na ráitis **fíor nó bréagach** agus déanann siad na freagraí a **thaifeadadh in Aonad 6: Bileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí, Gníomhaíocht 3**. Is féidir le múinteoirí **taifead a dhéanamh** ar fhreagraí na scoláirí ar **shleamhnán PowerPoint 18**.

Freagraí

1	2	3	4	5
Bréagach	Bréagach	Fíor	Fíor	Bréagach

10.2 Bileoga Oibre Cánach Ioncaim

Féadfaidh an **múinteoir** cinneadh a dhéanamh **dul trí** na **ceisteanna** mar chleachtadh ranga iomlán nó is féidir leis na **scoláirí oibriú i mbeirteanna / grúpaí** chun **Aonad 6: Bileog Oibre Cánach Ioncaim 1 & 2** a dhéanamh. Is féidir **Aonad 6: Freagraí do Bhileoga Oibre Cánach Ioncaim 1 & 2** a thabhairt do na scoláirí.

11.0 Réamhrá ar CBL

Gníomhaíocht 4

Oibríonn **Scoláirí** i **ngrúpaí** chun **sainmhínithe a chruthú le chéile** do na téarmaí **'earraí'** agus **'seirbhísí'** agus chun **sampla** do gach ceann a aithint. **Déanann na** scoláirí taifead ar a gcuid sainmhínithe agus samplaí molta in **Aonad 6: Bileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí, Gníomhaíocht 4**. **Roinneann na scoláirí** an **t-eolas** seo leis an rang agus déanann an **múinteoir nóta de** na sainmhínithe ar **shleamhnán PowerPoint 20**. Is féidir leis an múinteoir s**ainmhínithe samplacha** agus **samplaí** d'earraí agus seirbhísí a thaispeáint ar **shleamhnán PowerPoint 21**.

Scrúdaíonn **scoláirí** na **ceisteanna** a bhaineann le **CBL** ar **shleamhnán PowerPoint 22** agus cuimhníonn siad ar an méid a d'fhoghlaim siad ó **Aonad 1: Achoimre ar Chánacha**. Is féidir **plé ranga iomlán** a dhéanamh chun **tuiscint níos fearr a fháil** ar an ábhar.

11.1 Míniú ar CBL agus Rátaí Reatha

Ar **shleamhnán PowerPoint 23**, cuireann an múinteoir eolas níos **mionsonraithe** ar fáil ar chur i bhfeidhm **CBL** agus ar an modh a úsáideann na Coimisinéirí Ioncaim chun í a **bhailiú**. Fiafraíonn an múinteoir de **scoláirí** an bhfuil **an ráta caighdeánach, an ráta laghdaithe agus an dara ráta laghdaithe CBL** ar eolas acu. D'fhéadfadh **scoláirí** beagán **taighde** a dhéanamh **ar líne** chun na **rátaí CBL** seo **a aithint**.

Taispeántar na rátaí seo ar **shleamhnán PowerPoint 24**. Taispeántar **míreanna díolmhaithe** (saor) **ó CBL** ar **shleamhnán PowerPoint 25**.

Gníomhaíocht 5

Ag baint úsáid as an mBunachar Sonraí do Rátaí CBL, ba cheart do **scoláirí** na **rátaí CBL cearta** a aithint maidir leis na hocht n-earra agus seirbhís liostaithe. D'fhéadfadh **scoláirí dhá earra/sheirbhís bhreise** a **chuardach** agus taifead a dhéanamh ar na **rátaí CBL ábhartha**. Is féidir le scoláirí an t-eolas seo a **thaifeadadh** ar **Aonad 6: Bileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí, Gníomhaíocht 5** agus is féidir é seo a **cheartú** mar chleachtadh ranga iomlán ar **shleamhnán PowerPoint 26**.

Freagraí

Earra / Seirbhís	Ráta CBL
1. Táillí ailtire	23%
2. Adhlacóir	Díolmhaithe
3. Fáinní (seodra)	23%
4. Uibheacha	0%
5. Millín péinte	9%
6. Málaí láimhe	23%
7. Beir leat (béilí bruite)	9%
8. Físchluichí	23%

Gníomhaíocht 6

Oibríonn **scoláirí** ina **n-aonar/ina mbeirteanna** chun scrúdú a dhéanamh ar an ngrafaic faisnéise a thaispeánann rátaí CBL ar fud na hEorpa agus **ceisteanna gaolmhara** ar **shleamhnán PowerPoint 27**. Is féidir le scoláirí a **bhfreagraí** a **thaifeadadh** ag úsáid **Aonad 6: Bileog Oibre (1) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí, Gníomhaíocht 6**.

Freagraí

1.	An Ungáir – 27%
2.	Lucsamburg– 17%
3.	23%
4.	(i) An Bheilg, (ii) An Iodáil, (iii) An Phortaingéil
5.	(i) An Ghearmáin – 19%, (ii) An Fhionlainn – 24%
6.	27 tír

Tasc Breise

D'fhéadfadh scoláirí féachaint ar an bhfíseán CBL chun tuilleadh eolais a fháil ar bhailiúchán CBL ar fud an AE.

11.2 Clárúchán agus Íocaíocht CBL

Míníonn an **múinteoir** na **critéir** a úsáidtear chun a fháil amach an gá do **ghnó cláru le haghaidh CBL** tríd an sampla ar **shleamhnán PowerPoint 28** a scrúdú. Tá **físeán eolais gairid ar chlárúchán CBL** ar fáil ar **shleamhnán PowerPoint 29** [1m 45]. Taispeántar **sampla mionsonraithe** den **bhailiúchán CBL** ag gnólachtaí atá cláraithe le haghaidh CBL ar **shleamhnán PowerPoint 30**.

12.0 Gníomhaíocht Dul Siar

Ina n-aonar, críochnaíonn scoláirí **Bileog Oibre (2) le haghaidh Gníomhaíocht Scoláirí** chun dul siar ar an méid a clúdaíodh in **Aonad 6**.

13.0 Dialann Foghlaimeora

Dáileann an múinteoir **teimpléad den dialann foghlama** agus **líonann scoláirí isteach** an dialann foghlama a bhaineann leis an aonad seo.